

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

242544

รายงานการวิจัย
เรื่อง

การพัฒนาโคเนื้ออินทรีย์ในภาคกลางของประเทศไทย
Organic Cattle Development in Central Thailand

โดย

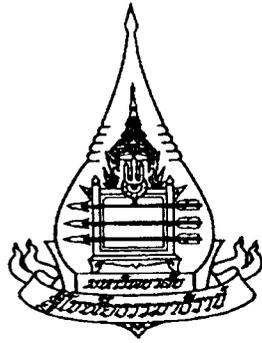
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑิชา พุทชาคำ
รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ วงศ์พิเชษฐ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติมา กันตนามัลลกุล

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดิน
ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ปีงบประมาณ 2553

000246430

242544

รายงานการวิจัย
เรื่อง

การพัฒนาโคเนื้ออินทรีย์ในภาคกลางของประเทศไทย
Organic Cattle Development in Central Thailand

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑิชา พุทซาคำ
รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ วงศ์พิเชษฐ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติมา กันตนามัลลกุล

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดิน
ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ปีงบประมาณ 2553

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโคเนื้ออินทรีย์ในภาคกลางของประเทศไทย สำเร็จลงได้จากการได้รับความอนุเคราะห์จากหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์ปศุสัตว์อินทรีย์ กรมปศุสัตว์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมปศุสัตว์ นักวิชาการ และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้ออินทรีย์ ที่ได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเข้าไปศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนเข้าร่วมการสัมมนาแบบมีส่วนร่วม และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่ปรึกษาโครงการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญจินตนา อินทรมงคล จากศูนย์ปศุสัตว์อินทรีย์ กรมปศุสัตว์ ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์แก่ทีมนักวิจัย ที่ยี่สิบที่สุดคณะผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่ได้พิจารณาสนับสนุนทุนสำหรับการวิจัยครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

ชื่อเรื่อง การพัฒนาโคเนื้ออินทรีย์ในภาคกลางของประเทศไทย
 ชื่อผู้วิจัย มณฑิชา พุทษาคำ ศิริลักษณ์ วงศ์พิเชษฐ และ จิตติมา กันตนามัลลกุล
 ปีที่แล้วเสร็จ 2554

บทคัดย่อ

242544

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สถานการณ์ปัจจุบันของการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์และโคเนื้ออินทรีย์ในภาคกลาง 2) ความเป็นไปได้ในการผลิตโคเนื้ออินทรีย์ตามแนวทางการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ 3) รูปแบบและเทคนิควิธีการการผลิตโคเนื้ออินทรีย์ที่เหมาะสมกับเกษตรกร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายผู้เลี้ยงโคเนื้ออินทรีย์ที่ลงทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ และเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ในเขตภาคกลางที่เป็นพื้นที่รับผิดชอบของสำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 1 และ 7 เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และการสนทนาแบบมีส่วนร่วม จากนั้นนำเสนอผลการศึกษาในการสัมมนาขั้นสุดท้าย

ผลการวิจัยพบว่า การผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ได้มีการดำเนินการตั้งแต่ปี 2549 และมีปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2552 มีเกษตรกรเครือข่ายผู้เลี้ยงปศุสัตว์อินทรีย์ที่ลงทะเบียนจำนวน 3,252 คน ซึ่งในเขตภาคกลางมีกลุ่มผู้เลี้ยงปศุสัตว์อินทรีย์ที่ลงทะเบียนจำนวน 282 คน และมีการเลี้ยงโคเนื้อ 103 ราย เลี้ยงโคเนื้อจำนวน 1,832 ตัว ผลการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้ออินทรีย์ในจังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรีและลพบุรี พบว่าการเลี้ยงโคเนื้ออินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรอยู่ในระดับที่ 1 ระดับที่ 2 และระดับที่ 3 สำหรับความเป็นไปได้ในการผลิตโคเนื้ออินทรีย์ตามแนวทางการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่าเกษตรกรสามารถดำเนินการผลิตได้ในข้อกำหนดเกี่ยวกับ แหล่งที่มาของสัตว์ อาหารสัตว์ การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ การจัดการฟาร์ม การบันทึกข้อมูล การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ยกเว้นระยะการปรับเปลี่ยน ส่วนเจ้าหน้าที่ฯ มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ของเกษตรกรดังนี้ เกษตรกรสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม เกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ในเรื่องแหล่งที่มาของสัตว์ และเกษตรกรมีทั้งที่สามารถและไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เหลือได้ สำหรับรูปแบบและเทคนิควิธีการของการผลิตโคเนื้ออินทรีย์ที่เหมาะสมกับเกษตรกรในประเทศได้แก่ เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองหรือโคลูกผสมพื้นเมือง มีพื้นที่แปลงหญ้าสำหรับปล่อยโคแทะเล็ม เลี้ยงโคเนื้ออินทรีย์ในลักษณะการเกษตรผสมผสาน และมีการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มเกษตรกร

คำสำคัญ โคเนื้ออินทรีย์ ภาคกลางของประเทศไทย

Research Title: Organic Cattle Development in Central Thailand

Researchers: Monticha Putsakum, Sirilag Wongpichet and Chittima Kantanamalakul

Year: 2011

Abstract

242544

The objectives of this study were to study 1) the current status of organic livestock and organic cattle production in Central region; 2) the possibility to produce organic cattle under the Organic Livestock Standard, the Department of Livestock Development, Ministry of Agriculture and Cooperatives, and 3) the suitable organic cattle production systems and methods for farmers. Samples were the groups of organic cattle farmers that registered with the Department of Livestock Development and organic livestock extension officers in Central region. Data was collected by using instructional interview and using participatory seminar, after that the results were presented in the final seminar for comment.

The result showed that organic livestock have been produced from 2006, and productions were increased every year. In 2009, there were 3,252 organic livestock farmers that registered with the Department of Livestock Development. In Central region, there were 282 registered farmers. Within these groups, there were 103 organic cattle farmers that had 1,832 organic cattle. The results from interviews showed that the level of organic cattle production from Chainat, Suphanburi and Lopburi were 1, 2 and 3. Farmers could produce cattle under the Organic Livestock Standard following animal source/origin, animal feed, animal health management, farm management, data recording, environmental management, except for the conversion period. Organic livestock extension officers thought that farmers could follow Organic Livestock Standard in term of environmental management, and could not follow in term of animal source/origin. For the remaining standard requirements, some officers thought that farmers could follow, but some thought they could not. For farmer, the suitable organic cattle production systems and methods were Native and Crossbreds rearing, pasture grazing, integrated farming system and farmers' network formation.

Key Words: Organic Cattle, Central Thailand

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความสำคัญ และที่มาของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
3. ขอบเขตการวิจัย.....	2
4. นิยามศัพท์.....	2
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
1. สถานการณ์การผลิตปศุสัตว์ของโลก.....	4
2. การเกษตรอินทรีย์และปศุสัตว์อินทรีย์.....	5
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	14
1. รูปแบบการวิจัย.....	14
2. วิธีการศึกษา.....	14
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	15
4. เครื่องมือการวิจัย.....	17
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	19
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	20
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	38
บรรณานุกรม.....	45
ภาคผนวก.....	47

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนและสัดส่วนฟาร์มปศุสัตว์อินทรีย์ทั่วโลก.....	5
ตารางที่ 2.2 ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนเป็นปศุสัตว์อินทรีย์ ตามชนิดสัตว์.....	12
ตารางที่ 3.1 จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้ออินทรีย์ในเขตพื้นที่ สสอ. 1 และ 7.....	16
ตารางที่ 3.2 กลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง	16
ตารางที่ 4.1 จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงปศุสัตว์อินทรีย์ที่ลงทะเบียนกับกรมปศุสัตว์	21
ในเขตภาคกลาง	